

Smjernice za osiguravanje digitalne pristupačnosti

Hrvatska akademska i istraživačka mreža – CARNET
u suradnji s Centrom za istraživanje, edukaciju i primjenu novih znanja UP2DATE
uz provjeru i nadopunu Zajednice saveza osoba s invaliditetom Hrvatske – SOIH i Hrvatskog saveza
slijepih
Zagreb, 2020.

Sadržaj

Sadržaj	2
Predgovor	4
Digitalna pristupačnost	5
1. Uvod	6
2. Osnovne karakteristike pristupačnog digitalnog sadržaja i aplikacija	7
2.1. Faktori koji utječu na digitalnu pristupačnost	7
2.2. Smjernice vezane uz platformu	7
2.3. Smjernice vezane uz sadržaj	8
3. Digitalna pristupačnost za osobe s oštećenjem vida	8
3.1 Opće smjernice	8
3.1.1. Sljepoća	8
3.1.2. Slabovidnost	8
3.1.3. Nemogućnost prepoznavanja boja	8
3.2 Specifične smjernice	9
3.3 Pristupačnost HTML dokumenata za osobe s oštećenjem vida.....	10
3.4 Pristupačnost Word dokumenata za osobe s oštećenjem vida	11
3.5 Pristupačnost PDF dokumenata za osobe s oštećenjem vida	11
4. Digitalna pristupačnost za osobe s oštećenjem sluha i poremećajima jezično-glasovne komunikacije	11
4.1 Opće smjernice	11
4.1.1. Gluhoća.....	11
4.1.2. Naglušost	11
4.1.3. Poremećaj jezično-glasovne komunikacije	11
4.2 Specifične smjernice	11
5. Digitalna pristupačnost za osobe s motoričkim poremećajima, kroničnim bolestima i višestrukim teškoćama	12
5.1 Opće smjernice	12
5.2 Specifične smjernice	12
6. Digitalna pristupačnost za osobe sa specifičnim teškoćama u učenju	13
6.1. Specifične smjernice	13
7. CARNET-ovi zahtjevi za osiguravanje digitalne pristupačnosti u postupcima javne nabave ...	13
7.1. Obavezni zahtjevi za osiguravanje digitalne pristupačnosti	14
7.2. Dodatne preporuke za osiguravanje digitalne pristupačnosti	15
7.3. Izjava o digitalnoj pristupačnosti	16
7.3.1. Pozicija i oblik izjave o digitalnoj pristupačnosti	16
7.3.2. Postavljanje izjave o digitalnoj pristupačnosti	17
7.3.3. Uputa za pisanje izjave o digitalnoj pristupačnosti	17

8. Uputstva za implementaciju smjernica i izvori informacija.....	17
8.1. Specifične smjernice za pojedine platforme	17
8.1.1. Android.....	17
8.1.2. Apple	17
8.1.3. Apple iOS	17
8.1.4. Microsoft	17
8.2. W3C WAI smjernice	18
8.2.1. Web Content Accessibility Guidelines (WCAG).....	18
8.2.2. Accessible Rich Internet Applications (WAI - ARIA)	18
8.2.3. Authoring Tool Accessibility Guidelines (ATAG).....	18
8.2.4. User Agent Accessibility Guidelines (UAAG)	18
8.2.5. Independent User Interface (IndieUI)	18
8.2.6. Mobile Accessibility Resources	18
8.2.7. Applying WCAG 2.1 to Non-Web Information and Communications Technologies (WCAG2ICT). 18	
8.3. ETSI zahtjevi za osiguravanje digitalne pristupačnosti IKT-a u javnoj nabavi.....	18
8.4. Validatori digitalne pristupačnosti.....	19
8.4.1.W3C WAI validatori	19
8.4.2. Drugi alati i provjerni popisi	19

Predgovor

Sukladno Zakonu o pristupačnosti mrežnih stranica i programskih rješenja za pokretne uređaje tijela javnog sektora Republike Hrvatske (NN 17/19), na snazi od 23. rujna 2019., te sukladno Direktivi (EU) 2016/2102 Europskog parlamenta i Vijeća od 26. listopada 2016. o pristupačnosti internetskih stranica i mobilnih aplikacija tijela javnog sektora (SL L 327, 2.12.2016, str. 1.), mrežne stranice i aplikacije trebaju biti izrađene tako da su dizajn, funkcionalnosti i sam sadržaj pristupačni svim korisnicima, uključujući osobe s invaliditetom, od kojih mnoge koriste pomoćnu tehnologiju, u mjeri u kojoj to tehnologija kojom je kreirano omogućuje.

CARNET osigurava usklađenost svojih mrežnih stranica i aplikacija s navedenim Zakonom primjenom ovih Smjernica za osiguravanje digitalne pristupačnosti.

Smjernice za osiguravanje digitalne pristupačnosti nova su verzija dokumenta koji je nosio naziv Standardi digitalne pristupačnosti, čiji je prvi oblik izrađen u siječnju 2017. godine, u suradnji CARNET-a i Centra za istraživanje, edukaciju i primjenu novih znanja UP2DATE. CARNET je dokument sustavno nadopunjavao i usavršavao temeljem prikupljenih iskustava kroz primjenu ovih smjernica, povratnih informacija korisnika i primjenom standarda W3C WAI¹. Uz podršku Središnjeg državnog ureda za razvoj digitalnog društva Republike Hrvatske, dokument su pregledali i odobrili Hrvatski savez slijepih i Zajednica saveza osoba s invaliditetom Hrvatske – SOIH.

Dok veći dio Smjernica za osiguravanje digitalne pristupačnosti predstavlja preporuke, CARNET poglavlje 7 ističe kao nužni minimum za osiguravanje pristupačnosti mrežnih stranica i programskih rješenja za pokretne uređaje u postupcima javne nabave koje provodi, a u okviru kojih se izrađuju mrežne stranice i/ili programska rješenja. Smjernice sadržane u točki 7.1 predstavljaju obavezne zahtjeve koji se moraju osigurati. Točka 7.2 su dodatne preporuke koje poželjno primijeniti kad god je to moguće.

CARNET Smjernice za osiguravanje digitalne pristupačnosti ustupa na korištenje svim tijelima javnog sektora Republike Hrvatske koja ih žele koristiti kako bi prilagodila svoje postojeće mrežne stranice i aplikacije ili izradila nove po principima digitalne pristupačnosti.

Verzija 1.2 Smjernica za osiguravanje digitalne pristupačnosti je radni oblik dokumenta koji CARNET kontinuirano revidira i nadopunjuje.

¹ Standardi i smjernice Web Accessibility Initiative (WAI) za osiguravanje pristupačnosti koje je razvio World Wide Web Consortium (W3C): Web Content Accessibility Guidelines (WCAG) 2.1 i Rich Internet Applications (WAI – ARIA) 1.1

Digitalna pristupačnost

Pojam «digitalna pristupačnost» u ovom dokumentu uvijek podrazumijeva pristupačnost mrežno dostupnih sadržaja i aplikacija, izvornih² aplikacija za mobilne uređaje i stolna računala, elektroničkih knjiga i sadržaja u sustavima za upravljanje učenjem i drugih digitalnih sadržaja, a ne odnosi se na prostorni ili bilo koji drugi nenavedeni oblik pristupačnosti.

² Izvorna ili nativna aplikacija je aplikacija izrađena za točno određeni mobilni uređaj i platformu, poput pametnog telefona ili tableta, a instalira se izravno na uređaj.

1. Uvod

Studije pokazuju kako između 10% i 20% populacije ima neki oblik invaliditeta³ koji se odnosi na oštećenje vida, sluha, motoričke ili kognitivne smetnje. Svaka od tih kategorija zahtijeva određene prilagodbe pri izradi i dizajnu digitalnog sadržaja, a u većini slučajeva takve prilagodbe pogoduju svim korisnicima, a ne samo osobama s invaliditetom.

Velik broj korisnika digitalnih sadržaja, koji su ujedno i osobe s invaliditetom, koriste pomoćnu ili asistivnu tehnologiju (engl. *Assistive Technology*). Pomoćne tehnologije su, uključujući hardver i softver, one tehnologije koje su namijenjene osobama s raznim oblicima invaliditeta, a koje im pomažu u prevladavanju motoričkih, senzornih i kognitivnih ograničenja, te u samostalnom obavljanju svakodnevnih zadataka u fizičkom i virtualnom prostoru.

Slijepi korisnici se, primjerice, služe čitačima zaslona - softverom koji pretvara tekst sa zaslona računala u brajlični redak ili ga, sintetizatorom govora, pretvara u računalno generirani glas. Najkorišteniji čitači ekrana su *Jaws for Windows*, *Nvda*, *Orca* i *Voice Overs*. Slabovidne osobe mogu koristiti poseban softver za povećanje sadržaja na zaslonu računala, a osobe s poteškoćama govora mogu koristiti uređaje koji upisani tekst pretvaraju u zvuk (govor). Za osobe s otežanom motorikom ruku postoje posebno oblikovane tipkovnice ili miševi.

Kako bi ovi korisnici mogli koristiti spomenutu pomoćnu tehnologiju, potrebno je osigurati određene preduvjete koji se odnose na pristupačnost digitalnih sadržaja. Kad je riječ o mrežnom digitalnom sadržaju, ti preduvjeti podrazumijevaju značajke HTML-a koje bi trebale vrijediti za sve stranice jer pripadaju dijelu opće digitalne pristupačnosti. One koriste osobama s invaliditetom, a osobama bez teškoća ne smetaju.

Pristupačnost sadržaja odnosi se na uklanjanje barijera koje sprječavaju pristupanje i korištenje digitalnih sadržaja tim osobama, odnosno stupanj do kojeg osobe s poteškoćama mogu koristiti digitalne sadržaje, mrežne stranice i aplikacije.⁶

Kad je sadržaj pripremljen i izrađen u skladu sa smjernicama za pristupačnost, svi korisnici imaju jednako kvalitetan pristup informacijama i funkcionalnostima takvih digitalnih sadržaja.

³ Prema izvješću Svjetske zdravstvene organizacije iz 2011. godine pod nazivom *World Report on Disability (WRD)*, više od milijardu ljudi (15% svjetske populacije) ima određeni oblik invaliditeta. Izvješće je u cijelosti dostupno putem poveznice http://www.who.int/disabilities/world_report/2011/en/

⁴ Prema Izvješću o osobama s invaliditetom u RH Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo iz svibnja 2019., u Hrvatskoj živi 511281 osoba s invaliditetom koje čine oko 12,4% ukupnog stanovništva RH.

⁵ Prema podacima Hrvatskog saveza slijepih, 2019.

⁶ Definicija Europske komisije iz 2005.: e-pristupačnost je nadilaženje prepreka i poteškoća na koje osobe nailaze kada pokušavaju pristupiti proizvodima i uslugama koje se zasnivaju na informacijskim i komunikacijskim tehnologijama.

U nastavku su navedene smjernice koje je nužno slijediti kako bi se osigurala pristupačnost digitalnih sadržaja i aplikacija.

2. Osnovne karakteristike pristupačnog digitalnog sadržaja i aplikacija

Prilikom planiranja razvoja pristupačnog digitalnog sadržaja treba voditi računa o faktorima koji se nalaze u međusobnoj interakciji, a omogućuju stvaranje okruženja koje je pristupačno i jednostavno za korištenje osobama s invaliditetom i drugim korisnicima.

2.1. Faktori koji utječu na digitalnu pristupačnost:

- smisao i oblik digitalnog sadržaja, neposredne informacije (tekst, slika, zvuk)
- izvorne aplikacije, mrežni preglednici i programi za reprodukciju audio/video zapisa, te ostali programi i alati koje koriste korisnici digitalnih sadržaja
- pomoćna tehnologija (čitači zaslona, posebno oblikovane tipkovnice, programi za skeniranje i dr.)
- znanje i iskustvo korisnika u korištenju digitalnih sadržaja
- osobe koje razvijaju i oblikuju mrežni i izvanmrežni digitalni sadržaj i izvorne aplikacije
- programi i alati za izradu multimedijalnih prezentacija, mrežnih stranica i izvornih aplikacija
- programi i alati za evaluaciju pristupačnosti izvornih aplikacija, mrežnih stranica (HTML i CSS validatori i dr.)

Prilikom osiguravanja digitalne pristupačnosti obavezno moraju biti zadovoljene sljedeće smjernice koje se odnose na platformu i na sadržaj:

2.2. Smjernice vezane uz platformu

U većim operativnim sustavima (Windows 10 i Windows 10 Mobile, Mac OS i iOS, Linux, Android) ugrađen je niz pomoćnih tehnologija koje osobama s invaliditetom omogućavaju korištenje tog sustava i/ili služe za komunikaciju između aplikacija sustava i periferne pomoćne opreme, odnosno pomoćnog sustava. Njihovo povezivanje ovisi o korištenom operacijskom sustavu i programskom jeziku, a svaka od navedenih platformi podržava, uz svoje specifične, sljedeće osnovne smjernice:

- osigurana je mogućnost preskakanja navigacije, prelazak na glavni sadržaj (engl. *Skip to main content*)
- osigurana je mogućnost jednostavne promjene veličine slova bez gubitka okolnog teksta (sadržaja)
- korišteni su standardni elementi za HTML forme (*HTML form elements*) kako bi platforma omogućavala lako i logično kretanje po stranici, uključivanje opcije za automatsko ispravljanje grešaka pri unosu teksta i sva ostala pomoćna rješenja

- ikone su dovoljno velike i postavljene na takvoj udaljenosti jedna od druge koja omogućava njihovo korištenje osobama s motoričkim poremećajima⁷
- osigurana je responzivnost mrežnih stranica i aplikacija – automatsko prilagođavanje dizajna sadržaja različitim dimenzijama uređaja ili preglednika putem kojih im se pristupa.

2.3. Smjernice vezane uz sadržaj koji treba biti prikladno pripremljen za čitače ekrana na svim platformama za koje su oni razvijeni, prema smjernicama za pristupačnost sadržaja svake platforme:

- korištenje ugniježđenih naslova, odnosno *heading* elemenata (podrazumijeva dosljedno, prepoznatljivo i jasno označavanje razina naslova i podnaslova te se odnosi na organizaciju i prijelom sadržaja, odnosno osiguravanje lakše navigacije kroz sadržaj za krajnje korisnike)
- dobar kontrast teksta i slike na mrežnim stranicama u odnosu na pozadinu stranica ili opciju promjene kontrasta
- prikladan tekstualni opis (*alt* atribut, engl. *the alternative text attribute*) slika i složenih slika (primjerice, grafovi), audio/video sadržaja i tabličnih sadržaja
- nekorištenje teksta u obliku slikovnih datoteka na mrežnim stranicama
- transkripcija video zapisa i mogućnost uključivanja podnaslova (titlova)
- jasno označavanje bljeskajućih elemenata koji mogu izazvati smetnje kod osoba s poremećajem senzorne integracije i drugim neurološkim smetnjama.

Karakteristike pristupačnosti digitalnog sadržaja prema pojedinim skupinama korisnika slijede u nastavku dokumenta.

3. Digitalna pristupačnost za osobe s oštećenjem vida

Oštećenja vida su sljepoća i slabovidnost. Na način sličan osiguravanju pristupačnosti osobama sa sljepoćom ili slabovidnošću, osigurava se pristupačnost i osobama s nemogućnošću raspoznavanja boja.

3.1 Opće smjernice

3.1.1. Sljepoća: Kad sadržaj zahtijeva vizualni način rada, potrebno je osigurati najmanje jedan dodatni način rada koji ne zahtijeva korištenje vida.

3.1.2. Slabovidnost: Kad sadržaj zahtijeva vizualni način rada, potrebno je osigurati najmanje jedan dodatni način rada koji povećava potrebno vidno polje, najmanje jedan dodatni način rada koji smanjuje potrebno vidno polje i najmanje jedan dodatni način rada koji omogućuje korisniku kontrolu kontrasta.

3.1.3. Nemogućnost prepoznavanja boja: Kad sadržaj zahtijeva vizualni način rada, potrebno je osigurati najmanje jedan način rada koji od korisnika ne zahtijeva sposobnost prepoznavanja boja.

⁷ Pratiti smjernice za svaku platformu. Detaljnije: točka 7.1 ovog dokumenta.

3.2 Specifične smjernice

- za većinu funkcija određene su tipkovne prečice (pristup izbornicima, odabir teksta i slično), a svakom elementu programa (potvrđni okvir, polje za uređivanje teksta i slično) može se pristupiti tipkovnicom, te je omogućena interakcija s elementom putem tipkovnice (potvrđivanje korisničkog okvira, aktiviranje tipke i slično). Koriste se standardne tipkovne kombinacije za sve operativne sustave, a uz njih i prečice za pristupačnost⁸.
- slike i složene slike (npr. grafovi i dijagrami) te tablični prikazi imaju prikladan tekstualni i/ili zvučni opis koji treba biti kratak, s najvažnijim informacijama na početku opisa. Objašnjenje funkcije slike je važnije, ako funkcionalnost postoji (primjerice, slika predstavlja ili je poveznica na adresu elektroničke pošte), a nakon funkcije slijedi sadržaj
- osigurano je optimalno korištenje čitača zaslona za desktop (Jaws for Windows, NVDA ili jednakovrijedno) i mobilne platforme (TalkBack, Voice Over ili jednakovrijedno), a u slučajevima u kojima čitač zaslona ne prepoznaje element i/ili netočno prenosi informaciju, informacija se prenosi i zvukovnim zapisom (primjerice, matematičke formule)
- koriste se standardni formati datoteka koje čitači zaslona mogu jednostavno interpretirati (PDF, TXT, EPUB, HTML, Word)
- mrežne stranice/aplikacije su oblikovane tako da omogućuju jednostavno mijenjanje veličine slova (fonta) i jednostavnu navigaciju bez gubitka okolnog teksta prilikom povećavanja fonta
- mrežne stranice/aplikacije imaju mogućnost jednostavnog mijenjanja vrste fonta klikom/dodirom u font pogodan za osobe s disleksijom
- tekst ima dobar kontrast u odnosu na pozadinu cijele stranice i pozadinu svih tekstualnih okvira, te opciju promjene kontrasta
- elementi na slikama imaju dobar kontrast u odnosu na pozadinu slike, a cjelovita slika ima dobar kontrast u odnosu na pozadinu stranice
- tekst nije prikazan u obliku slike
- navigacijski izbornici imaju vidljivu samo prvu razinu navigacije, dok su podrazine izbornika inicijalno skrivene ili smanjene
- padajući navigacijski izbornici nemaju veliki broj podrazina navigacije niti veliki broj poveznica u jednoj razini
- između izbornika i podizbornika ne postoji prazan prostor kako izbornik ne bi "nestao" ukoliko se pokazivačem dovoljno brzo ne pomakne s izbornika na podizbornik
- osigurana je navigacija pomoću tipaka *tab/shift+tab* jer se čitač ekrana dijaloškim okvirima miče sekvencijalno
- fokus (položaj pokazivača na ekranu) mora biti vidljiv i čitljiv čitaču ekrana, a trenutno neaktivni elementi ne smiju moći preuzeti fokus
- izbjegava se korištenje *drag and drop* elemenata
- posebni blokovi s tekстом i drugi elementi koji nisu stalno prikazani otvaraju se i zatvaraju dodirirom (klikom) miša (ne prelaskom pokazivača preko gumba) ili su stalno prikazani

⁸ Windows keyboard shortcuts for accessibility: <https://support.microsoft.com/en-us/help/13810>

Mac accessibility keyboard shortcuts: <https://support.apple.com/en-us/HT204434>

- ukoliko se koriste posebne boje za označavanje teksta koji se želi naglasiti ili za označavanje poveznica, koriste se i dodatne oznake poput podcrtavanja
- poveznice su deskriptivne, pružaju informaciju o sadržaju koji se nalazi iza njih (treba izbjegavati izraze "više", "ovdje" i slično)
- otvaranje poveznica u istom prozoru
- video zapisi imaju zvučni i/ili tekstualni opis. Čitači ekrana ne prepoznaju titlove, stoga je neophodan transkript teksta
- zvučni zapisi iz audio i video materijala snimljeni su u stereo tehnici. Ukoliko su snimljeni u mono tehnici, mono zapis mora se slati podjednako u oba stereo kanala
- gumbi na video sadržajima imaju zvučni i/ili tekstualni opis na hrvatskom jeziku i jasno označavaju koji gumb služi za pokretanje, koji za zaustavljanje, te kojim se načinom/gumbom korisnik može vratiti na tekst koji je prethodio ili slijedi nakon video materijala
- svi gumbi na interaktivnim elementima imaju zvučni i/ili tekstualni opis na hrvatskom jeziku i jasno označavaju danu funkcionalnost gumba, te kojim se načinom/gumbom korisnik može vratiti na tekst koji je prethodio ili slijedi nakon interaktivnog elementa
- dinamički sadržaj može se zaustaviti, odnosno proizvoljno pokrenuti, pa ne ovisi o brzini čitača ekrana
- umjesto popisa koji vodi na prethodne i sljedeće stranice, a koji se u HTML kodu označava kao `<list> </list>`, postavljena je navigacija s naslovom koji se u HTML kodu označava kao `<head> </head>`
- ako se na mrežnoj stranici koristi vizualna provjera i potvrđivanje (engl. *captcha*), koristi se i alternativna auditivna provjera
- aplikacije za mobilne uređaje pružaju mogućnost izbora načina pohrane sadržaja između memorije uređaja i vanjske (kartične) memorije
- informacije o preuzetom ili još nepreuzetom sadržaju vidljive su uz sam naslov sadržaja, a ne tek prilikom otvaranja sadržaja.

3.3 Pristupačnost HTML dokumenata za osobe s oštećenjem vida

Poštivanje pravila pristupačnosti HTML dokumenata za slijepu i slabovidne osobe obuhvaća sljedeće stavke:

- kao glavne elemente stranice trebalo bi koristiti strukturalne elemente iz HTML5 standarda (*header, footer, nav, section, article, aside*) umjesto *div* elemenata, kako bi čitači ekrana prepoznali značenje pojedinog elementa
- svakoj stranici trebalo bi postaviti naslov unutar HTML elementa *title* (koji se nalazi unutar *head* elementa)
- za naslove treba koristiti *h1, h2, h3, h4, h5* i *h6* elemente, a za odlomke teksta *p* elemente
- za naglašavanje manjih dijelova teksta treba koristiti *strong* i *em* elemente (umjesto *b* i *i* elemenata)
- tablice (*table* element) treba koristiti isključivo za prikaz tabličnih podataka, a ne za postizanje vizualnog rasporeda elemenata na stranici

- tablice trebaju sadržavati naslov tablice u elementu *caption*, a naslove stupaca treba definirati pomoću elementa *th*
- za tekst treba koristiti jednostavne, čitljive fontove bez *serifa*, poput fontova Arial, Verdana i sličnih
- sav tekst treba biti poravnat lijevo
- veličina fonta treba biti 12 pt
- potrebno je omogućiti korištenje fonta pogodnog za osobe s disleksijom.

3.4 Pristupačnost Word dokumenata za osobe s oštećenjem vida

Za tekst treba koristiti jednostavne, čitljive fontove bez *serifa*, poput fontova Arial, Verdana i sličnih.

Sav tekst treba biti poravnat lijevo.

Veličina fonta treba odgovarati veličini 12 pt u tiskanim materijalima.

3.5 Pristupačnost PDF dokumenata za osobe s oštećenjem vida

Potrebno je osigurati optimalnu pristupačnost PDF datoteka. Preporuka je da PDF dokumenti nastanu izvozom iz izvorišne datoteke uz odabir opcija za pristupačnost.

Primjerice, u alatu Microsoft Office Word 2020 radi se o opcijama "*Best for electronic distribution and accessibility*", odnosno "*Optimize for: Standard (publishing online and printing)*" i "*Document structure tags for accessibility*".

PDF dokumenti nastali skeniranjem tiskanih dokumenata nisu pristupačni, pa takav način oblikovanja PDF dokumenata treba izbjegavati.

4. Digitalna pristupačnost za osobe s oštećenjem sluha i poremećajima jezično-glasovne komunikacije

Oštećenja sluha su gluhoća i naglušost, a poremećaji jezično-glasovne komunikacije su oni u kojih je zbog organskih i funkcionalnih oštećenja komunikacija govorom otežana ili izostaje. Na način sličan osiguravanju digitalne pristupačnosti osobama s gluhoćom ili nagluhošću, osigurava se pristupačnost i osobama s poremećajem govorno-glasovne komunikacije.

4.1 Opće smjernice

4.1.1. Gluhoća: Kada sadržaj zahtijeva auditivni način rada, potrebno je osigurati najmanje jedan dodatni način rada koji ne zahtijeva korištenje sluha.

4.1.2. Naglušost: Kada sadržaj zahtijeva auditivni način rada, potrebno je osigurati najmanje jedan dodatni način rada koji poboljšava jasnoću govora i zvuka, najmanje jedan dodatni način rada koji smanjuje pozadinsku buku, najmanje jedan dodatni način rada koji omogućuje korisniku kontrolu jačine zvuka i jedan dodatni način rada koji ne zahtijeva korištenje sluha (titlovanje).

4.1.3. Poremećaj jezično-glasovne komunikacije: Kada sadržaj zahtijeva govorni način rada, potrebno je osigurati najmanje jedan dodatni način rada koji ne zahtijeva korištenje govora.

4.2 Specifične smjernice

- audio i video materijali na mrežnim stranicama imaju prikladne titlove, opise ili/i prijepise

- kad je moguće, audio i video materijali imaju uključenu ili pridruženu snimku prijevoda na hrvatski znakovni jezik
- u tekstovima se koristi jednostavan i razumljiv jezik
- na mrežnim stranicama koje imaju puno teksta umetnute su slike povezane sa sadržajem kako bi se olakšalo razumijevanje teksta osobama koje izvorno koriste hrvatski znakovni jezik
- uz sadržaj se koriste ikone ili drugi grafički sadržaji koji olakšavaju njegovo razumijevanje i označavaju mu svrhu.

5. Digitalna pristupačnost za osobe s motoričkim poremećajima, kroničnim bolestima i višestrukim teškoćama⁹

Motorički poremećaji podrazumijevaju oštećenja lokomotornog aparata, centralnog živčanog sustava (čija je posljedica cerebralna paraliza), perifernog živčanog sustava ili oštećenja nastala kao posljedica kroničnih bolesti drugih sustava. Osnovne karakteristike motoričkih oštećenja i/ili smetnji različiti su oblici i težine poremećaja pokreta i položaja tijela, smanjena ili onemogućena funkcija pojedinih dijelova tijela (najčešće ruku, nogu i kralježnice) ili nepostojanje dijelova tijela.

5.1 Opće smjernice

Kada sadržaj zahtijeva manualni način rada, potrebno je osigurati najmanje jedan dodatni način rada koji ne zahtijeva dobru kontrolu i koordinaciju fine motorike, najmanje jedan dodatni način rada koji ne zahtijeva kontrolu više od jednog pokreta u isto vrijeme i najmanje jedan dodatni način rada koji je ostvariv s ograničenim dosegom i snagom ruku.

5.2 Specifične smjernice

- ikone na mrežnoj stranici su velike i postavljene su na dovoljnoj udaljenosti od teksta i jedna od druge¹⁰
- posebni blokovi s tekстом i drugi elementi koji nisu stalno prikazani otvaraju se i zatvaraju dodirrom (klikom) miša (ne prelaskom pokazivača preko gumba) ili su stalno prikazani
- mogućnost odabira vrste fonta nije ponuđena kao podizbornik koji se aktivira prelaskom pokazivača, nego je fiksni dio izbornika ili se aktivira klikom/dodirrom
- nema ograničenog vremena za unos podataka ako to nije neophodno (sigurnosni zahtjevi i sl.), a postoji li, ono je dovoljno dugo da korisnici koji imaju poteškoća s motorikom ruku stignu obaviti unos podataka
- korišteni su standardni elementi za HTML forme (*HTML form elements*) kako bi platforma omogućavala lako i logično kretanje po stranici, uključivanje opcije za automatsko ispravljanje grešaka pri unosu teksta i sva ostala pomoćna rješenja

⁹ Kod osoba s cerebralnom paralizom često su prisutne i druge razvojne smetnje poput oštećenja vida, sluha, govora, perceptivne smetnje, epilepsija, sniženo intelektualno funkcioniranje, smetnje ponašanja i učenja te emocionalne smetnje.

¹⁰ Pratiti smjernice za svaku platformu. Detaljnije: točka 7.1 ovog dokumenta.

- omogućeno je korištenje tipkovnice kao alternativnog načina izvršavanja zadataka čija je izvedba mišem teška osobama s motoričkim teškoćama, poput spajanja/uparivanja pojmova ili rukovanja grafičkim prikazima
- izbjegava se potreba istovremenog korištenja dviju ili više tipki tipkovnice za određenu naredbu
- izbjegava se opcija automatskog listanja sadržaja (primjerice u elementu *slider* kod dinamičkih sadržaja) ili je uz nju ponuđena alternativna opcija
- koriste se glasovne naredbe¹¹
- koristi se vizualni indikator fokusa¹² (oznaka na koji dio sadržaja/stranice je usmjerena pozornost korisnika).

6. Digitalna pristupačnost za osobe sa specifičnim teškoćama u učenju

Specifične teškoće u učenju su smetnje u području čitanja (disleksija, aleksija), pisanja (disgrafija, agrafija), računanja (diskalkulija, alkalkulija), specifični poremećaj razvoja motoričkih funkcija (dispraksija), mješovite teškoće u učenju i ostale teškoće u učenju¹³, u koje neki ubrajaju teškoće u kratkotrajnom pamćenju i teškoće percepcije.

6.1. Specifične smjernice za osobe s teškoćama u učenju uključuju sljedeće zahtjeve:

- sadržaj mrežne stranice je jasno i konzistentno organiziran
- tekstualni dio je podijeljen u manje blokove odijeljene praznim prostorom (izbjegavaju se veliki tekstualni blokovi)
- u tekstovima se koristi jednostavan i lako razumljiv jezik
- vrsta fonta može se mijenjati u font pogodan za čitanje osobama s disleksijom
- audio i video materijali i interaktivni sadržaji imaju mogućnost isključivanja zvuka i zaustavljanje izvođenja u bilo kojem trenutku nakon pokretanja audio i video materijala ili interaktivnih sadržaja
- dostupni su alternativni načini prezentacije informacija – npr. za tekstove audio zapisi, a za audio i video sadržaj tekstualni opisi.

7. CARNET-ovi zahtjevi za osiguravanje digitalne pristupačnosti¹⁴ u postupcima javne nabave

CARNET izdvaja i navodi obavezne zahtjeve za osiguravanje digitalne pristupačnosti u postupcima javne nabave mrežnih stranica, programskih rješenja i digitalnih sadržaja koje provodi, a koje su ponuditelji i izvođači dužni zadovoljiti, kao i dodatne preporuke čija primjena nije obavezna, ali je

¹¹ Ovaj način rada osigurava se primjenom specifičnih smjernica za pristupačnost sadržaja različitih platformi i proizvođača.

¹² Isto kao za ¹¹

¹³ Prema Prilogu 1. Pravilnika o osnovnoškolskom i srednjoškolskom odgoju i obrazovanju učenika s teškoćama u razvoju NN 24/2/15: Orijentacijska lista vrsta teškoća

¹⁴ Pristupačnost mrežno dostupnih sadržaja i aplikacija, izvornih aplikacija za mobilne uređaje i stolna računala, elektroničkih knjiga i sadržaja u sustavima za upravljanje učenjem i drugih digitalnih sadržaja

poželjna, u svrhu omogućavanja jednako kvalitetnog pristupa informacijama i funkcionalnostima digitalnih sadržaja i aplikacija svim korisnicima.

7.1. Obavezni zahtjevi za osiguravanje digitalne pristupačnosti

Za sve osobe s bilo kojim oblikom invaliditeta (oštećenje vida, sluha, govora, motorike, kognitivna i neurološka oštećenja), kojih dio koristi pomoćnu tehnologiju, potrebno je osigurati minimalno jedan dodatni način rada koji omogućuje korištenje digitalnih sadržaja i aplikacija jednako kvalitetno kao i osobama bez invaliditeta i osobama kojima nije neophodno korištenje pomoćne tehnologije.

Prilikom osiguravanja pristupačnosti, digitalni sadržaj treba biti pripremljen za čitače zaslona na svim platformama za koje su oni razvijeni (Windows 10, Mac OS, iOS, Linux, Android), prema smjernicama za pristupačnost sadržaja svake platforme, pri čemu obavezno trebaju biti zadovoljeni sljedeći zahtjevi:

- struktura stranice je označena na način da slijepe i slabovidne osobe znaju kad prelaze iz jedne rubrike, poglavlja ili neke druge kategorije sadržaja u drugu
 - kao glavni elementi stranica koriste se strukturalni elementi iz HTML5 standarda (*header, footer, nav, section, article, aside*) umjesto *div* elemenata, kako bi čitači ekrana prepoznali značenje pojedinog elementa
 - svaka stranica ima postavljen naslov *title* unutar HTML elementa (koji se nalazi unutar *head* elementa)
 - za naslove se koriste *h1, h2, h3, h4, h5* i *h6* elementi, a za odlomke teksta *p* elementi
 - za naglašavanje manjih dijelova teksta koriste se *strong* i *em* elementi (umjesto *b* i *i* elemenata)
 - za postavljanje naslova iznad popisa za navigaciju koristi se `<head> </head>` naredba
 - tablice (*table* element) koriste se isključivo za prikaz tabličnih podataka, a ne za postizanje vizualnog rasporeda elemenata na stranici
 - tablice sadrže naslov tablice u elementu *caption*, a naslovi stupaca definirani su pomoću elementa *th*.
 - korišteni su standardni elementi za HTML forme (*HTML form elements*) kako bi platforma omogućavala lako i logično kretanje po stranici, uključivanje opcije za automatsko ispravljanje grešaka pri unosu teksta i sva ostala pomoćna rješenja
- a u slučajevima u kojima čitač zaslona ne prepozna element i/ili netočno prenosi informaciju, informacija se prenosi i zvukovnim zapisom (primjerice, matematičke formule).
- za tekst se koriste jednostavni, čitljivi fontovi bez *serifa*
- sav tekst je poravnat lijevo
- moguće je jednostavno promijeniti veličinu slova, bez gubitka okolnog teksta (sadržaja)
- moguće je jednostavno promijeniti vrstu fonta u font pogodan za osobe s disleksijom
- kontrast teksta, tekstualnih okvira i slika na mrežnim stranicama u odnosu na pozadinu stranica je dobar (jak) i postoji opcija promjene kontrasta
- slike i složene slike (npr. grafovi i dijagrami) imaju prikladan tekstualni naziv (*alt* atribut) na hrvatskom jeziku
- slike i složene slike (npr. grafovi i dijagrami), kao i tablični prikazi, imaju opis na hrvatskom jeziku koji sadržava najvažnije informacije o onome što slika ili tablica prikazuje. Objašnjenje funkcije slike je važnije (ako funkcionalnost postoji) i nalazi se na početku opisa (primjerice, slika predstavlja poveznicu na adresu elektroničke pošte), a nakon funkcije slijedi sadržaj
- tekst u obliku slikovnih datoteka se ne koristi

- kada se koriste posebne boje za označavanje teksta koji se želi naglasiti ili za označavanje poveznica, koriste se i dodatne oznake poput podcrtavanja
- poveznice su deskriptivne, pružaju informaciju o sadržaju koji se nalazi iza njih
- kretanje kroz digitalni sadržaj i njegovo korištenje omogućeno je uporabom samo tipkovnice. Za većinu funkcija određene su tipkovne prečice (pristup izbornicima, odabir teksta i slično), a svakom elementu programa (potvrđni okvir, polje za uređivanje teksta i slično) može se pristupiti tipkovnicom, te je omogućena interakcija s elementom putem tipkovnice (potvrđivanje korisničkog okvira, aktiviranje tipke i slično). Koriste se standardne tipkovne kombinacije za sve operativne sustave, a uz njih i prečice za pristupačnost¹⁵
- audio i video zapisi, a kada je primjenjivo i interaktivni elementi, moraju se moći pokrenuti, zaustaviti i ponovno pokrenuti
- audio zapisi, video zapisi i interaktivni elementi imaju prikladan tekstualni naziv na hrvatskom jeziku
- audio zapisi, video zapisi i interaktivni elementi imaju tekstualni opis na hrvatskom jeziku koji sadržava najvažnije informacije o onome što audio zapis, video zapis ili interaktivni element prikazuje
- gumbi na audio i video zapisima, kao i na interaktivnim elementima, imaju kratak tekstualni naziv na hrvatskom jeziku i jasno označavaju danu funkcionalnost gumba te kojim se načinom/gumbom korisnik može vratiti na tekst koji je prethodio ili slijedi nakon audio i video zapisa ili interaktivnog elementa
- audio i video zapisi moraju biti snimljeni ili izvedeni u stereo tehnici ukoliko je riječ o glazbenom dijelu ili je audio zapisom potrebno prenijeti atmosferu. Audio zapis govora može biti snimljen u mono tehnici, pri čemu je potrebno voditi računa da se mono zapis šalje podjednako u oba stereo kanala. Prilikom snimanja audio i video zapisa te interaktivnih sadržaja koji sadržavaju govor, zvukove i/ili glazbu, treba voditi računa da ostali zvukovi ne narušavaju čujnost govora
- interaktivni sadržaji prikazani su i na najmanje jedan alternativni, neinteraktivan način
- jasno su označeni bljeskajući elementi koji mogu izazvati smetnje kod osoba s poremećajem senzorne integracije i drugim neurološkim smetnjama
- veličina ikona na mrežnim stranicama, zajedno s prostorom oko njih, koje se aktiviraju klikom miša ili nekog drugog pokazivača, mora biti minimalno 44 x 44 dp¹⁶, a međusobna udaljenost tih klikabilnih elemenata, kao i njihova udaljenost od teksta, minimalno 8 dp
- veličina ikona u mobilnim aplikacijama, zajedno s prostorom oko njih, koje se aktiviraju dodiranjem prsta, mora biti minimalno 48 x 48 dp⁹, a međusobna udaljenost tih klikabilnih elemenata, kao i njihova udaljenost od teksta, minimalno 8 dp
- izbornik i/ili podizbornik je fiksni element koji se aktivira klikom/dodiranjem, a ne prelaskom pokazivača preko njega
- kada se koriste *drag and drop* elementi postoji i alternativni način izvršavanja akcije (primjerice, dvostrukim klikom na element)
- nema ograničenog vremena za unos podataka, ako to nije neophodno

7.2. Dodatne preporuke za osiguravanje digitalne pristupačnosti

Prilikom osiguravanja digitalne pristupačnosti, preporuča se da budu zadovoljeni sljedeći zahtjevi:

¹⁵ Windows keyboard shortcuts for accessibility: <https://support.microsoft.com/en-us/help/13810>

Mac accessibility keyboard shortcuts: <https://support.apple.com/en-us/HT204434>

¹⁶ dp (density-independent pixels) = pikseli neovisni o gustoći ekrana, fleksibilne jedinice koje imaju jednake dimenzije na bilo kojem zaslonu. Pružaju fleksibilan način prilagođavanja dizajna na svim platformama.

- kad se u digitalnom sadržaju koriste tablični prikazi koji sadrže veću količinu podataka, pridruženo im je sažeto objašnjenje na hrvatskom jeziku
- svi elementi koji nisu stalno prikazani otvaraju se i zatvaraju dodirrom (klikom) miša (ne prelaskom pokazivača preko gumba)
- navigacijski izbornici imaju vidljivu samo prvu razinu navigacije, dok su podrazine izbornika inicijalno skrivene ili smanjene
- padajući izbornici i/ili podizbornici nemaju veliki broj podrazina navigacije niti veliki broj poveznica u jednoj razini
- izbjegava se korištenje *drag and drop* elemenata
- slike i složene slike (npr. grafovi i dijagrami), kao i tablični prikazi, imaju kratak zvučni naziv na hrvatskom jeziku, uz prikladan tekstualni naziv (alt atribut) i opis na hrvatskom jeziku
- audio i video zapisi, a kada je primjenjivo i interaktivni elementi, imaju titl na hrvatskom jeziku
- audio i video zapisi, a kada je primjenjivo i interaktivni elementi, imaju transkript teksta na hrvatskom jeziku
- audio i video zapisi i interaktivni elementi imaju kratak zvučni naziv na hrvatskom jeziku, uz prikladan tekstualni naziv i opis na hrvatskom jeziku
- gumbi na audio i video zapisima i interaktivnim elementima imaju kratak zvučni naziv na hrvatskom jeziku, uz tekstualni naziv na hrvatskom jeziku
- audio i video zapisi, interaktivni elementi i glazba koji se koristi u audio i video zapisima i interaktivnim elementima su ugodni, nenametljivi i prikladni za sadržaje u sklopu kojih se koriste
- dinamički sadržaj (npr. *slider*), izuzev audio i video zapisa, može se zaustaviti, odnosno proizvoljno pokrenuti
- ako se na mrežnoj stranici koristi vizualna provjera i potvrđivanje (engl. *captcha*), koristi se i alternativna auditivna provjera
- na mrežnim stranicama koje imaju puno teksta umetnute su slike povezane sa sadržajem kako bi se olakšalo razumijevanje teksta osobama koje izvorno koriste hrvatski znakovni jezik
- izbjegava se potreba istovremenog korištenja dviju ili više tipki tipkovnice za određenu naredbu
- tekstualni dio je podijeljen u manje blokove odijeljene praznim prostorom.

7.3. Izjava o digitalnoj pristupačnosti

Svaki mrežno dostupan sadržaj i aplikacija, izvorna aplikacija za mobilne uređaje i stolna računala, elektronička knjiga i sadržaj u sustavima za upravljanje učenjem, te drugi digitalni sadržaji, uključujući one koje CARNET naručuje putem javne nabave, dužni su imati vidljivo istaknutu izjavu o digitalnoj pristupačnosti¹⁷.

7.3.1. Pozicija i oblik izjave o digitalnoj pristupačnosti

Poveznica na izjavu o pristupačnosti mora biti vidljivo postavljena na početnoj stranici mrežnog sjedišta ili dostupna na svakoj mrežnoj stranici, primjerice u statičkom zaglavlju ili podnožju, za sve

¹⁷ Sukladno Zakonu o pristupačnosti mrežnih stranica i programskih rješenja za pokretne uređaje i tijela javnog sektora (NN 17/2019), kojim se u hrvatsko zakonodavstvo preuzela Direktiva (EU) 2016/2102 Europskog parlamenta i Vijeća od 26. listopada 2016. o pristupačnosti internetskih stranica i mobilnih aplikacija tijela javnog sektora (SL L 327, 2. 12. 2016.)

mrežno dostupne digitalne sadržaje. Za izjavu o digitalnoj pristupačnosti može se koristiti standardizirani URL. Za mrežne i mobilne aplikacije izjava o digitalnoj pristupačnosti mora biti dostupna iz same aplikacije, a preporuča se da bude objavljena i uz druge informacije o aplikaciji dostupne prilikom preuzimanja aplikacije¹⁸.

Izjava o digitalnoj pristupačnosti mora biti objavljena u pristupačnom obliku.

7.3.2. Postavljanje izjave o digitalnoj pristupačnosti

Izjavu o pristupačnosti mrežno dostupnih sadržaja i aplikacija koje su predmet javnih nabava koje provodi CARNET, izvođač je obavezan napisati prema predlošku iz točke 7.3.3. ovog dokumenta i objaviti na način naznačen točkom 7.3.1. ovog dokumenta.

U slučaju mobilnih aplikacija koje CARNET sam objavljuje na servisima za preuzimanje aplikacija, izvođač će napisati i CARNETU dostaviti, a CARNET će objaviti izjavu o digitalnoj pristupačnosti na način naznačen u točki 7.3.1.

7.3.3. Uputa za pisanje izjave o digitalnoj pristupačnosti

Sadržajno, za pisanje izjave određen je Predložak za pisanje izjave o digitalnoj pristupačnosti koji je priložen u Dodatku 1. ovog dokumenta i koji se mora ispuniti u cijelosti. ¹⁹

8. Uputstva za implementaciju smjernica i izvori informacija

Sadržaj treba biti prikladno pripremljen za čitače ekrana na svim platformama za koje su oni razvijeni (Windows 10 i Windows 10 Mobile, Mac OS i iOS, Linux, Android), prema smjernicama za pristupačnost sadržaja svake platforme.

8.1. Specifične smjernice za pojedine platforme

Specifične smjernice za pristupačnost sadržaja za različite platforme dohvatljive su na sljedećim stranicama:

8.1.1. Android - <https://developer.android.com/guide/topics/ui/accessibility>

8.1.2. Apple - <https://developer.apple.com/accessibility/>

8.1.3. Apple iOS - <https://developer.apple.com/accessibility/ios/>

8.1.4. Microsoft –

<https://developer.microsoft.com/en-us/windows/accessible-apps>

<https://docs.microsoft.com/en-us/windows/uwp/accessibility/accessibility>

¹⁸ Sukladno trećem podstavku članka 7. stavka 1. Direktive (EU) 2016/2102.

¹⁹ Provedbenom odlukom Komisije (EU) 2018/1523 od 11. listopada 2018. uspostavljen je model izjave o pristupačnosti u skladu s Direktivom (EU) 2016/2102 Europskog parlamenta i Vijeća o pristupačnosti internetskih stranica i mobilnih aplikacija tijela javnog sektora.

<https://docs.microsoft.com/en-us/windows/uwp/accessibility/accessibility-overview>

8.2. W3C WAI smjernice

World Wide Web Consortium (W3C) je razvio standarde i smjernice za osiguravanje pristupačnosti *weba*, mrežnih servisa i aplikacija koje obuhvaćaju i mobilne *webove*, odnosno korištenje aplikacija na mobilnim uređajima te preporuke vezane za osiguravanje pristupa i korištenja *weba* i aplikacija uz upotrebu pomoćne tehnologije.

W3C Web Accessibility Initiative (WAI) standardi i smjernice za osiguravanje pristupačnosti obuhvaćaju:

8.2.1. Web Content Accessibility Guidelines (WCAG) - odnosi se na mrežne stranice i mrežne aplikacije, uključujući sadržaj koji se koristi na mobilnim uređajima. Dostupno na adresi:

<http://www.w3.org/TR/WCAG21>

Preporuča se posebno obratiti pozornost na poglavlja WCAG 3.2.3. (Consistent Navigation), WCAG 3.2.4. (Consistent Identification) i WCAG 1.4.3. (Contrast).

8.2.2. Accessible Rich Internet Applications (WAI - ARIA) - odnosi se na dinamičan sadržaj i napredne mrežne aplikacije, posebno one za koje se koriste Ajax, HTML, JavaScript i sl., s naglaskom na dostupnosti korisnicima koji upotrebljavaju pomoćnu tehnologiju. Dostupno na adresi: <http://www.w3.org/TR/wai-aria>

8.2.3. Authoring Tool Accessibility Guidelines (ATAG) - odnosi se na programske alate za izradu mrežnih stranica, sustave za upravljanje sadržajem, sustave u kojima korisnici dodaju sadržaj kao što su blogovi, wiki, društvene mreže i sl. Dostupno na adresi: <http://www.w3.org/TR/ATAG20>

8.2.4. User Agent Accessibility Guidelines (UAAG) - odnosi se na alate (posrednički softver) kao što su mrežni preglednici i alati za reprodukciju zvuka i slike (eng. Media Players), ali i na pomoćnu tehnologiju. Dostupno na adresi: <http://www.w3.org/TR/UAAG20>

8.2.5. Independent User Interface (IndieUI) - odnosi se na korištenje mrežnih aplikacija na različitim uređajima te uz korištenje različite pomoćne tehnologije. Radna verzija dostupna na adresi: <http://www.w3.org/TR/indie-ui-events>

8.2.6. Mobile Accessibility Resources - odnosi se na pojedinačne mobilne platforme. Dostupno na adresi: https://www.w3.org/WAI/GI/mobile-a11y-tf/wiki/Mobile_Resources

8.2.7. Applying WCAG 2.1 to Non-Web Information and Communications Technologies (WCAG2ICT) - opisuje kako se WCAG smjernice mogu primijeniti na izvanmrežnu informacijsko-komunikacijsku tehnologiju, posebno dokumente i softver. Dostupno na adresi: <http://www.w3.org/TR/wcag2ict/>

8.3. ETSI zahtjevi za osiguravanje digitalne pristupačnosti IKT-a u javnoj nabavi

Europski institut za telekomunikacijske norme (ETSI - European Telecommunications Standards Institute) postavio je zahtjeve za pristupačnost IKT proizvoda u Europi, dostupne putem poveznice

http://www.etsi.org/deliver/etsi_en/301500_301599/301549/01.01.02_60/en_301549v010102p.pdf

8.4. Validatori digitalne pristupačnosti

Za provjeru digitalne pristupačnosti sadržaja koriste se tzv. validatori.

8.4.1. W3C WAI validatori

W3C WAI nudi popis validatora, smjernice za korištenje metodologije i alata za provjeru digitalne pristupačnosti koje su dostupne na adresi <http://www.w3.org/WAI/eval/Overview.html>

8.4.2. Drugi alati i provjerni popisi

Dodatni korisni alati, savjeti i provjerni popisi digitalne pristupačnosti dostupni su na sljedećim mrežnim stranicama:

- The A11Y Project – provjerni popisi pristupačnosti mrežno dostupnih sadržaja:
<http://a11yproject.com/checklist.html>
- MDN accessibility documentation:
<https://developer.mozilla.org/en-US/docs/Web/Accessibility>
- "HTML Codesniffer" bookmarklet for identifying accessibility issues:
https://github.com/squizlabs/HTML_CodeSniffer
- Chrome's Accessibility Developer Tools extension:
<https://chrome.google.com/webstore/detail/accessibility-developer-t/fpkknkljclfencbdbgkenhalefipepcmb?hl=en>
- Colour Contrast Analyser: <https://www.paciellogroup.com/resources/contrastanalyser/>

DODATAK 1: Predložak izjave o digitalnoj pristupačnosti

Upute

Tekst u kurzivu potrebno je izbrisati i/ili izmijeniti prema potrebi.

Sve napomene potrebno je izbrisati prije objave izjave o digitalnoj pristupačnosti.

Korisnici moraju moći jednostavno pronaći izjavu o digitalnoj pristupačnosti. Poveznica na izjavu o pristupačnosti mora biti vidljivo postavljena na početnoj stranici mrežnog sjedišta ili dostupna na svakoj mrežnoj stranici, primjerice u statičkom zaglavlju ili podnožju, za sve mrežno dostupne digitalne sadržaje. Za izjavu o digitalnoj pristupačnosti može se koristiti standardizirani URL. Za mrežne i mobilne aplikacije izjava o digitalnoj pristupačnosti mora biti dostupna iz same aplikacije, a preporuča se da bude objavljena i uz druge informacije o aplikaciji dostupne prilikom preuzimanja aplikacije.

Izjava o digitalnoj pristupačnosti mora biti objavljena u pristupačnom obliku.

DIO 1

ZAHTJEVI ZA OBAVEZNI SADRŽAJ

IZJAVA O DIGITALNOJ PRISTUPAČNOSTI

Hrvatska akademska i istraživačka mreža - CARNET obvezna je osigurati pristupačnost svoje/svojih [mrežne(ih) lokacije(a)] [i] [mobilne(ih) aplikacije(a)] u skladu sa Zakonom o pristupačnosti mrežnih stranica i programskih rješenja za pokretne uređaje tijela javnog sektora Republike Hrvatske.

Ova Izjava o digitalnoj pristupačnosti primjenjuje se na [umetnuti opseg Izjave, npr. mrežne lokacije/mobilne aplikacije(i) na koje se izjava odnosi].

Status usklađenosti ii

(a) iii [Ova] [Ove] [mrežna(e) lokacija(e)] [mobilna(e) aplikacija(e)] [je] [su] potpuno usklađena(e) s [xxx iv].

(b) v [Ova] [Ove] [mrežna(e) lokacija(e)] [mobilna(e) aplikacija(e)] [je] [su] djelomično usklađena(e) vi s [xxx vii], zbog dolje navedenih [nesukladnosti] [i/ili] [iznimki].

(c) viii [Ova] [Ove] [mrežna(e) lokacija(e)] [mobilna(e) aplikacija(e)] [nije] [nisu] usklađena(e) s [xxx ix]. [Neusklađenosti] [i/ili] [iznimke] su navedene u nastavku.

Nepristupačni sadržaj x

Sadržaj naveden u nastavku je nepristupačan iz sljedećeg(ih) razloga:

(a) neusklađenost sa Zakonom o pristupačnosti mrežnih stranica i programskih rješenja za pokretne uređaje tijela javnog sektora Republike Hrvatske

[Navedite neusklađenosti mrežne(ih) lokacija(e) / mobilne(ih) aplikacije(a), i/ili opišite koji dio(dijelovi) sadržaja/funkcija su još neusklađeni ^{xi}].

(b) nerazmjerno opterećenje

[Navedite nepristupačni(e) dio(dijelove)/sadržaj/funkcije na koji se privremeno primjenjuje nerazmjerno opterećenje u smislu čl. 8. Zakona o pristupačnosti ⁽¹⁾].

(c) sadržaj nije unutar opsega Zakona o pristupačnosti mrežnih stranica i programskih rješenja za pokretne uređaje tijela javnog sektora Republike Hrvatske

[Navedite nepristupačni(e) dio(dijelove)/sadržaj/funkcije koji su izvan opsega Zakona o pristupačnosti ⁽¹⁾].

[Ako je moguće, navedite pristupačne alternative].

Priprema ove Izjave o digitalnoj pristupačnosti

Ova Izjava pripremljena je dana [*datum* ^{xii}].

[Navedite metodu korištenu za pripremu ove Izjave: samoprocjena, procjena koju je izvršila treća strana (primjerice, dobiven certifikat) i/ili neka druga prikladna mjera procjene koja pruža jamstvo za točnost Izjave].

[Ova izjava posljednji je put revidirana dana [*umetnite datum posljednje revizije* ^{xiii}]].

Povratne informacije i podaci za kontakt

[Opišite i navedite poveznicu na mehanizam za pružanje povratnih informacija koji će se koristiti za obavještanje tijela javnog sektora i korisnika o svim propustima u usklađivanju sa Zakonom te za traženje informacija i sadržaja koji je nije pokriven opsegom primjene Zakona o pristupačnosti ⁽¹⁾].

[Navedite podatke za kontakt relevantnog(ih) tijela/jedinica(e)/osoba(e) (po potrebi) odgovornih za pristupačnost i za obradu zahtjeva poslanih putem mehanizma za davanje povratnih informacija].

Inspekcijski nadzor

[Opišite i navedite poveznicu na inspekcijski nadzor koji će se koristiti u slučaju nezadovoljavajućih odgovora na svaku obavijest ili zahtjev poslan u skladu s čl. 12 Zakona o pristupačnosti ⁽¹⁾].

[Navedite podatke za kontakt nadležnog provedbenog tijela].

DIO 2

NEOBAVEZNI SADRŽAJ

Sljedeći neobavezni sadržaj može se dodati Izjavi o digitalnoj pristupačnosti ako je prikladno:

(1) objašnjenje obveza tijela javnog sektora vezano uz digitalnu pristupačnost, na primjer:

- namjeru tijela da dostigne razinu pristupačnosti višu od one propisane zakonom,*
- korektivne mjere koje će se poduzeti kako bi se riješio problem nepristupačnog sadržaja mrežnih lokacija i mobilnih aplikacija, uključujući vremenski okvir za provedbu tih mjera;*

(2) formalno odobrenje (na administrativnoj ili političkoj razini) Izjave o digitalnoj pristupačnosti;

(3) datum objavljivanja mrežne lokacije i/ili mobilne aplikacije;

(4) datum zadnjeg ažuriranja mrežne lokacije i/ili mobilne aplikacije nakon značajne revizije njenog sadržaja;

(5) poveznicu na izvješće o procjeni, ako je dostupno, a osobito ako je status usklađenosti mrežne lokacije ili mobilne aplikacije označen kao '(a) potpuno usklađen';

(6) dodatna telefonska pomoć osobama s invaliditetom i podrška korisnicima pomoćne tehnologije;

(7) bilo koji drugi sadržaj koji se smatra prikladnim.

Upute

ⁱ Za mobilne aplikacije navedite podatke o verziji i datum.

ⁱⁱ Odaberite jednu od dolje navedenih opcija, npr. (a), (b), ili (c) i izbrišite one koje nisu primjenjive.

ⁱⁱⁱ Odaberite (a) samo ako su svi zahtjevi norme ili tehničke specifikacije ispunjeni u potpunosti bez iznimaka.

^{iv} Umetnite referencu na norme i/ili tehničke specifikacije; ili navedite nacionalno zakonodavstvo [\(1\)](#) kojim se preuzima Direktiva [\(2\)](#) .

^v Odaberite (b) ako je ispunjena većina zahtjeva norme ili tehničke specifikacije, ali uz neke iznimke.

^{vi} To znači da još nije postignuta potpuna usklađenost i da su poduzete potrebne mjere kako bi se postigla potpuna usklađenost.

^{vii} Umetnite referencu na norme i/ili tehničke specifikacije; ili navedite nacionalno zakonodavstvo [\(1\)](#) kojim se preuzima Direktiva. [\(2\)](#)

^{viii} Odaberite (c) ako većina zahtjeva norme ili tehničke specifikacije nije ispunjena.

^{ix} Umetnite referencu na norme i/ili tehničke specifikacije; ili navedite nacionalno zakonodavstvo [\(1\)](#) kojim se preuzima Direktiva. [\(2\)](#)

^x Može se izbrisati ako nije primjenjivo.

^{xi} Koristeći pojmove koji nisu tehničke prirode, opišite, koliko je to moguće, kako sadržaj nije pristupačan, uključujući reference na primjenjive zahtjeve relevantnih normi i/ili tehničkih specifikacija koji nisu ispunjeni;

^{xii} Upišite datum prve pripreme ili naknadnog ažuriranja Izjave o pristupačnosti nakon procjene mrežne lokacije / mobilne aplikacije na koju se Izjava odnosi. Preporuča se provođenje procjene nakon značajne revizije mrežne lokacije / mobilne aplikacije.

^{xiii} Preporuča se redovito provjeravanje točnosti tvrdnji iznesenih u Izjavi o pristupačnosti, a najmanje jednom godišnje. Ako je takva provjera obavljena bez potpune procjene mrežne lokacije / mobilne aplikacije, bez obzira na to je li takva provjera dovela do bilo kakvih promjena u Izjavi o pristupačnosti, navedite datum posljednje takve promjene.

[\(1\)](#) Zakon o pristupačnosti mrežnih stranica i programskih rješenja za pokretne uređaje tijela javnog sektora Republike Hrvatske, na snazi od 23. rujna 2019.

[\(2\)](#) Direktiva (EU) 2016/2102 Europskog parlamenta i Vijeća od 26. listopada 2016. o pristupačnosti internetskih stranica i mobilnih aplikacija tijela javnog sektora ([SL L 327, 2.12.2016, str. 1.](#))

[\(3\)](#) Provedbena odluka Komisije (EU) 2018/1523 od 11. listopada 2018. o utvrđivanju predložka izjave o pristupačnosti u skladu s Direktivom (EU) 2016/2102 Europskog parlamenta i Vijeća od 26. listopada 2016. o pristupačnosti internetskih stranica i mobilnih aplikacija tijela javnog sektora ([SL L 256, 12.10.2018, str. 103.](#))